



**LUNDS**  
UNIVERSITET

# **Bomull i Burkina Faso**

**- En mjuk eller hård väg mot utveckling**

**Kristofer Karlsson**

Institutionen för kulturgeografi  
och ekonomisk geografi  
UTVK01  
HT/2010

Examinator: Franz-Michael Rundquist  
Handledare: Tobias Axelsson

# Sammanfattning

---

Syftet med denna studie är att undersöka hur Burkina Faso, som ett av världens fattigaste länder, ser ut att vara på väg mot utveckling med reducerad fattigdom och ökade levnadsförhållanden. I Burkina Faso är bomull en av de mest odlade grödorna och samtidigt den absolut viktigaste och mest inkomstbringande grödan inom jordbruket. Uppsatsens hypotes är att produktionen av bomull kan leda till en hållbar utveckling.

Som teoriskt ramverk i uppsatsen används välkända teorier kring hur utveckling uppstår genom en omvandling av en jordbruksdominerande ekonomi. Uppsatsen huvudfrågeställning är om Burkina teoretiskt går mot en omvandling av sin jordbruksdominerande ekonomi. Analysen kommer fram till resultatet att så för närvarande inte är fallet. Uppsatsens delfrågor förhär sig om bomullens potentialer för att bidra till en reducerad fattigdom samt om bomullen i Burkina Faso leder till utveckling.

Bomullens egenskaper lokalt och globalt gör den till en särskilt viktig vara inom jordbrukssektorn och därmed även intressant att studera. I analysen framkommer vidare att fattigdomen till synes minskat tack vare bomull och att den därmed också kan vara en motor för utveckling i Burkina. Dock föreligger fortfarande hinder för detta både lokalt och globalt vilket befäster Burkina Faso som ett av världens fattigaste länder.

Nyckelord: Burkina Faso, Jordbruksomvandling, Fattigdomsreducering, Hållbar utveckling, Bomull

# Innehållsförteckning

---

Sammanfattning .....	1
Förkortningar och förteckningar .....	3
1. INTRODUKTION .....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte, frågeställning och avgränsning .....	5
1.3 Metod och utförande .....	6
1.4 Teori och tidigare forskning.....	6
1.5 Disposition.....	7
2. JORDBRUKSOMVANDLING .....	8
2.1 Den agrara transformationen .....	8
2.2 Koppling ekonomisk utveckling och minskad fattigdom .....	9
2.3 Sammanfattning .....	10
3. BOMULL.....	11
3.1 Burkina Faso.....	11
3.2 Utbud, efterfrågan och pris .....	13
3.3 Sammanfattning .....	15
4. ANALYS.....	16
4.1 Omvandling i Burkina Faso?.....	16
4.2 Mot utveckling och fattigdomsreducering? .....	20
4.3 Burkinas bomull på världsmarknaden.....	23
4.4 Bomull och hållbar utveckling i Burkina .....	24
4.5 Sammanfattning .....	26
5. AVSLUTNING .....	28
REFERENSER .....	30

# Förkortningar

---

\$US	Köpkraftsjusterade amerikanska dollar
BNP	Bruttonationalprodukt
ECOWAS	Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskap
FAO	FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation
FAOSTAT	FAO:s statistiska databas
FN	Förenta Nationerna
IMF	Internationella valutafonden
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
WDI	World Development Indication
WDR	World Development Report
WTO	Världshandelsorganisationen

# Förteckningar över tabeller och figurer

---

Tabell 3.1 .....	12
Tabell 3.2 .....	14
Figur 3.1 .....	14
Figur 4.1 .....	17
Figur 4.2 .....	18
Tabell 4.1 .....	20
Figur 4.3 .....	21

# 1. INTRODUKTION

---

## 1.1 Bakgrund

Fattigdomsreducering är vanligtvis ett av våra vanligaste mål när vi försöker uppnå vad vi benämner som utveckling. Tyvärr är de lösningar som finns ofta lika mångfacetterade som frågorna och problemen kring detta. Problemen uppstår redan vid definieringen av vad fattigdom är där den lättast applicerbara kanske är i måttet inkomst per capita. I västra Afrika, såsom i större delar av Afrika söder om Sahara, är fattigdomen med detta mått väl utbredd. I västra Afrika placerar sig flera länder högt på Förenta Nationernas lista över världens fattigaste, ett av dessa länder är Burkina Faso, vanligen benämnt bara Burkina.

Området erövrades av fransmännen i slutet av 1800-talet och fick namnet Övre Volta vilket ingick i Franska Västafrika. Som många andra kolonier fick Övre Volta funktionen som råvaruproducent, vilket i detta fall innebar odling av bomull för att förse den europeiska textilsektorn då importen från USA blivit mer osäker. Stora arealer exploaterades till syfte för bomullsodling och även om projektet till viss del misslyckades etablerades en primitiv bomullssektor.

Övre Volta blev självständigt från Frankrike och fick namnet Burkina Faso 1960, då fanns det en erfarenhet av bomullsodling och produktionen var redan då en viktig del i landets ekonomi. De myndigheter som styrte produktionen av bomull har sedan självständigheten genomgått flera reformer för att effektivisera marknaden och göra bomull till en vara som reducerar fattigdomen och gynnar landets utveckling. Idag är bomull Burkinas i särklass viktigaste exportvara och är således en viktig byggsten i landets inkomst då den genererar omkring två tredjedelar av Burkinas export (Comtrade 2010) och cirka fem procent av landets bruttonationalprodukt (WDI 2010). Odlingen av bomull sker framför allt av småjordbruk som i genomsnitt är cirka två hektar (Baffes 2007), och bomullen odlas som en del av jordbrukarnas totala produktion där den är en viktig inkomstkälla. Bomull odlas som en s.k. inkomstgröda, eller *cash-crop*, vilken i första hand verkar som handelsvara och inte är ämnat för konsumtion.

Bomullen som gröda etablerades under kolonialtiden och produktionen har utvecklats efter frigörelsen, och den småskalighet i odlingen som förekommer gör den konkurrenskraftig och effektiv, dels på grund av billig arbetskraft och dels genom gynnsamma förhållanden. Trots goda förutsättningar i bomullssektorn har de burkinska bomullsodlarna stött på motgångar under senare år. Bomullen ger inte inkomsten den skulle kunna göra av olika anledningar och ännu har Burkina en lång väg att vandra mot utveckling och ökade levnadsförhållanden.

## *1.2 Syfte, frågeställning och avgränsning*

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka förutsättningar som finns för Burkina Faso att låta bomullen vara en stor del av ekonomin. Kan bomullen fungera som en motor eller är en satsning på produktionen av en primär råvara inte vare sig utvecklande eller fattigdomsreducerande? Burkina är ett av världens fattigaste länder och därför ett viktigt föremål att studera. Huvudfrågan i uppsatsen är följande: Går Burkina Faso teoretiskt mot omvandling av sin jordbruksekonomi och mot utveckling? Delfrågor i uppsatsen är följande: Har fattigdomen i Burkina Faso reducerats av bomullsproduktionen och vilka perspektiv finns för en utveckling med hjälp av bomullsproduktion?

Med dessa frågor söker uppsatsen svar på varför Burkina är ett av världens fattigaste länder, vilka strukturer som eventuellt hindrar utvecklingen och vad som skulle kunna åtgärdas. En grundläggande hypotes för uppsatsen är att bomull kan leda till hållbar utveckling. Med hållbar utveckling avses utveckling genom långsiktig ekonomisk tillväxt vilken kommer hela befolkningen till del, förbättrade levnadsförhållanden, minskad fattigdom och detta utan negativ inverkan på hälsa och miljö.

Frågeställningens avgränsning är gjord för att teoretiskt kunna beskriva vad som kan förväntas hända med Burkinas ekonomi och den omvandling, eller transformation, och utveckling som förväntas ske. Valet att analysera bomull och dess roll för utvecklingen i Burkina är gjord på grund av dess starka inverkan på landets ekonomi och dess speciella karaktär. Även om bomullen har en stark koppling till dess förädlingsindustri analyseras denna länk endast kortfattat då bomullen nästan uteslutande går till export i Burkina.

Delfrågorna är formulerade för att fylla de luckor som teorin eventuellt efterlämnar för tolkning. Utvecklingen i Burkina och dess koppling till bomull förhåller sig framförallt till en makronivå, vad det ger för inkomster för landet. Dock görs även kortare instick på mikronivå för att förklara större sammanhang som kan generaliseras och appliceras på en större del av befolkningen.

### *1.3 Metod och utförande*

Uppsatsen grundar sig på en kvalitativ studie av vilka teorier som är gällande för jordbruksutveckling och hur länder går från jordbruks- till industrialiserade länder. Vidare sker en genomgående studie av befintlig litteratur kring utvecklingen i Burkina Faso, men även av hur världsmarknaden för bomull ser ut. För informationsinsamling på mikronivå används boken *Bomull – En solkig historia* skriven av Gunilla Ander (2010). Ander är journalist och författare och vanligtvis inriktad på handelspolitik i sina rapporter. Viss kvantitativ data används och är då insamlad från Världsbanken (World Development Indicator), FN:s handelsdatabas (United Nation, Comtrade) och FN:s livsmedelsstatistik (FAOSTAT) och har sedan analyserats och bearbetats i Excel.

### *1.4 Teori och tidigare forskning*

Som teoretiskt ramverk används en väl erkänd teori för att förklara Burkinas hypotetiska utveckling genom en omvandling av ekonomin. Den teoretiska omvandlingen sker genom att gå från en dominerande traditionell sektor mot en mer modern sådan, där den traditionella sektorn förutsätts vara jordbrukssektor och den moderna industrialiserad. Grunderna i detta ramverk kommer ifrån Lewis duala-sektor-teori (1954) men framför allt av Johnston och Mellor (1961) och Hayami och Ruttans teorier (1971) kring hur jordbruksomvandlingen är betingad och som beskrivs väl av Timmer, Mellor och Ruttan (i Eicher och Staatz ed. 1998).

Teorin kring jordbruksomvandling har ofta visat sig tillförlitlig och förklarande för flera omvandlade utvecklingsländer som gått från en dominerande jordbrukssektor till en mer modern eller industrialiserad ekonomi. Omvandlingen, även benämnd transformationen, beskrivs som en process vilken sker i fyra faser: (i) produktiviteten i jordbruket per arbetare ökar, (ii) produktivitetsökningen utnyttjas och allokeras för att utveckla sektorn, (iii) traditionella sektorn integreras successivt i den moderna, (iv) omvandlingen uppfylls och två sektorer blir till en ekonomi (Timmer 1998:116).

Teorin kring minskad fattigdom kopplad till jordbruksomvandling bygger på forskning av Hazell (2007) som menar att per capita-inkomsten ökar till följd av omvandlingen. Vidare beskriver Världsbanken (2007) hur viktigt det är med satsningar i jordbrukssektorn för att minska fattigdomen och nå utveckling i sin *World Development Report 2008*. Uppsatsens primära koppling mellan fattigdomsreducering och produktionen av bomull görs med hjälp av Ravallion (2004, 2008) och hans forskning kring fattigdomsinriktad tillväxt, så kallad *pro-poor growth*.

## 1.5 Disposition

Kapitlet om jordbruksomvandling ämnar förklara närmare den teori som uppsatsen utgår ifrån och sätta den i en landspecifik kontext. I kapitel 3 behandlas Burkinas dominerande vara inom jordbrukssektorn som studien har för avsikt att analysera djupare då uppsatsen utgår från att nyckeln till utveckling kan finnas i produktionen av bomull. I fjärde kapitlet sammanförs jordbruksomvandlingen och bomullens potentialer för att försöka svara på uppsatsens frågeställning. I avslutande kapitel 5 görs en sammanfattning av resultat och reflektioner görs kring studien, samt policyimplikationer.



## 2. JORDBRUKSOMVANDLING

---

För att undersöka hur väl uppsatsens teoretiska ramverk går att applicera på utvecklingen i Burkina Faso kommer detta kapitel att ingående beskriva processen och dess olika faser i den agrara transformationen.

### *2.1 Den agrara transformationen*

Grunderna i det teoretiska ramverket uppkom för ett halvt decennium sedan och har därefter utvecklats av en rad framstående forskare inom jordbruk och nationalekonomi. Även om mycket har förändrats sedan uppkomsten är teorin fortfarande användbar. Teorin beskriver transformationen, eller omvandlingen, av en ekonomi som genomgår olika faser vilka utvecklar ett land från en dominerande traditionell jordbruksekonomi mot en mer industrialiserad och modern ekonomi där välfärd och ekonomisk tillväxt realiseras.

Teorin bygger på en minskad betydelse av jordbruket i landets totala omsättning, bruttonationalprodukt (BNP). Det är dock viktigt att förstå att jordbruket för den sakens skull inte är obetydlig, snarare tvärtom, eftersom det ska tillskrivas stor betydelse. Vad som menas är minskad relativ betydelse av BNP jämfört med den moderna sektorns betydelse, vilket senare kommer analyseras i fallet Burkina Faso. Vad som därefter är viktigt är att andelen arbetskraft i jordbrukssektorn minskar genom en förflyttning till modern sektor. Fördelarna av förflyttningen av arbetskraft och den ökade produktionen av industriella varor kommer även till dels för jordbrukssektorn genom transfereringar eller investeringar. Dessa investeringar sker exempelvis genom utbyggd infrastruktur och institutioner för en fungerande kredit- och försäkringsmarknad som utvecklar båda sektorer. Utvecklingen leder till att sektorerna blir mer ömsesidigt beroende av varandra och slutligen integreras i en modern och växande ekonomi (Timmer 1998:113-118).

Denna ömsesidighet stöds genom de länkar som uppstår mellan sektorerna och kan exemplifieras med att samtidigt som den traditionella sektorn åtnjuter ny teknologi och nya varor från den moderna sektorn behöver den moderna sektorn den traditionella sektorns efterfrågan på dessa varor. Ytterligare är den moderna industrin beroende av jordbrukssektorn för att få tillgång till livsmedel, och denna efterfrågan tvingar fram teknologi som ökar produktiviteten i livsmedelsproduktionen (Diao m. fl. 2007:3-5).

Vad som brukar ses som den förlösande faktorn i omvandlingen är att produktiviteten ökar i jordbruket, att skörden ger högre avkastning. Detta betyder att det inte behövs lika stor arbetskraft för samma arbete, och om arbetskraften fortsätter vara konstant minskar istället priset på jordbruksvarorna. Ett lägre pris på jordbruksprodukter minskar möjligheten att försörja sig på jordbruket, samtidigt som arbetskraft inom annan sektor får ett bättre bytesförhållande, kan byta eller köpa sig jordbruksprodukter mer förmånligt. Detta leder till en förflyttning av arbetskraft till en annan sektor, teoretiskt sett den moderna och industrialiserade (Timmer 1998:113-118).

Förflyttningen kan bli synlig genom att titta på andelen av befolkningen som bor på landsbygden respektive urbana områden, men det är då också viktigt att känna till bakomliggande anledningar till förflyttningar. För en gynnsam omvandling mot utveckling är det stor skillnad på om förflyttningen sker på grund av möjligheter i urbana områden eller om förflyttningen sker på grund av bristande möjligheter på landsbygden (Mellor 1998:137-139).

## *2.2 Koppling ekonomisk utveckling och minskad fattigdom*

Tack vare länkarna som uppstår genom transformationen sker även processer inom jordbruket som leder till ekonomisk utveckling och dessa beskrivs av Johnston och Mellor (1961) som fem funktioner (i) Ökat utbud av mat för inhemsk konsumtion, (ii) Frigörande av arbetskraft till industri, (iii) Skapad efterfrågan på industrivaror, (iv) Ökat utbud på inhemskt sparande och (v) förbättrat bytesförhållandet gentemot utlandet (Timmer i Eicher och Staatz 1998:s123).

Länkar mellan sektorerna påverkas av handel med utlandet i en öppen och liten ekonomi som Burkinas. Magnituden av effekterna från länkarna är avhängiga varor som inte handlas på internationella marknaden utan bara på den inhemska marknaden. Bomull är en vara som i allra högsta grad är internationell och i stort sett hela Burkinas bomullsproduktion går på export. Exportorienterad produktion kan därmed också underminera incitamenten för en satsning och förädling av råvaran, i detta exempel göra textilier eller kläder av bomullen (Diao m.fl. 2007:6).

När omvandlingen sätter igång skapas en dynamisk process vilket leder till ekonomisk utveckling, och när ett lands arbetskraft inom jordbrukssektorn minskar ökar inkomst per capita. När inkomst per capita ökar tenderar konsumenterna att vilja diversifiera sin efterfrågan på varor och behovet av stapelvaror, grundläggande livsmedel, minskar i förhållande till inkomsten (Hazell 2007:48-49). På detta sätt leder omvandlingen också till ekonomisk utveckling och minskad fattigdom. I kapitel 4 kommer därför undersökas om dessa tendenser går att se i Burkina.

Men för att den ekonomiska utvecklingen ska kunna åtnjutas av de som är i störst behov av det krävs också att de fattigaste får del av tillväxten. När tillväxten kommer den del av befolkningen som räknas som fattig till dels minst lika mycket eller mer brukar det sägas att tillväxten är fattigdomsinriktad. Om tillväxten inte är fattigdomsinriktad ökar den relativa fattigdomen och utvecklingen fördelas inte till de som mest behöver det (Ravallion 2004:2-4).

### *2.3 Sammanfattning*

Sammanfattningsvis, och intressant för den framtida analysen, säger teorin att en produktiv traditionell sektor leder till en förbättrad och utökad modern sektor samtidigt som inkomst ökar i båda sektorerna och att denna omvandling leder till utveckling. Frågan som uppsatsen försöker besvara är om denna teori går att applicera på Burkina Faso och hur detta är relaterat till produktionen av bomull.

## 3. BOMULL

---

I Burkina Faso är bomull en av de mest odlade grödorna (FAO 2010) och står för en viktig del av landets export, under det senaste decenniet mellan 50 och 75 procent av exportinkomsten (Comtrade 2010). Därav är Bomull en gröda och vara som många människor i landet förlitat sig mycket på, och produktionen har en väsentlig del i landets ekonomi och kan därmed också ha det i en reducering av fattigdom. Detta kapitel avser förklara hur bomullen är kopplad till Burkinas utveckling och den globala ekonomin och är samtidigt en introduktion av uppsatsens hypotes att bomullen är en hållbar väg mot utveckling.

### *3.1 Burkina Faso*

I Burkina är produktionen av bomull en småskaligt odlad gröda men odlas däremot av en stor del av befolkningen. Då bomullen är en inkomstgröda skiljer den sig från andra jordbruksprodukter och har därmed också en viktig roll för jordbrukaren. Bomull till skillnad från andra jordbruksprodukter går i allmänhet till export och priset och efterfrågan skiljer sig därför också från andra produkter, som vanligtvis konsumeras lokalt eller inhemskt. Bomull styrs av en internationell efterfrågan och därmed också av ett internationellt pris på världsmarknaden. Som inkomstgröda kan den ge en inkomst vid sidan om den traditionella livsmedelsproduktionen vilket i sin tur förhoppningsvis kan ge ökade konsumtionsmöjligheter eller möjligheter till sparande och investeringar (OECD/ECOWAS 2006:12-14).

Bomull kan ge inkomsten som behövs för att våga expandera jordbruket och öka produktionen, vilket samtidigt kan skapa en buffert i den personliga budgeten eller gå till investeringar i ny teknik, material, dragdjur, gödning etc. och som nämndes i föregående kapitel är det just dessa förändringar som kan leda till den ökade avkastningen inom jordbruket som i sin tur är ett steg mot en omvandlad ekonomi.

Då bomullen det senaste decenniet uppgått till omkring två tredjedelar av Burkinas totala exportinkomst är den ytterst vital för landets ekonomi och bidrar till över fem procent av landets BNP. Bomullen har också en stark inverkan på väldigt många människor och det brukar räknas att över 200 000 hushåll är beroende av bomullsodlingen som inkomst vilket motsvarar ungefär 1,5 miljoner människor, eller en tiondel av hela befolkningen (Baffes 2007:12).

Produktionen har om man studerar skörden under en längre tid ökat först extensivt och senare expansivt. Detta i form av att produktiviteten ökade fram till 1980 med ökad avkastning av skörd per hektar, medan ökningen efter 1980 snarare har bestått av expanderad areal som upptagits av odling (ibid 2007:4). I tabell 3.1 åskådliggörs att avkastningen inte ökat nämnvärt under de senaste tio åren.

**Tabell 3.1** Burkina Fasos bomullsproduktion

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Areal Skördad (Ha)	211931	209113	345578	412138	443739	521466	621748	569858	378536
Avkastning (Hg/Ha)	12132	10164	11431	10657	10635	10266	11462	13334	9969
Produktion (ton)	257121	212545	395031	439247	471945	535367	712707	759858	377364

Källa: FAOSTAT 2010

Som synes i tabellen varierar skörden stort mellan åren, ett mönster är toppnoteringen 2005/2006 som sedan följdes av en minskning 2007. Som med allt jordbruk är produktionen av bomull också beroende av yttre förhållanden så som väder, men speciellt för bomullen är att den också är starkt kopplad till produktionen globalt och världsmarknadspriset då i stort sett all bomull går till export. Hur bomull inverkar på Burkinas ekonomi är således nära sammankopplat med hur världsmarknadens utbud och efterfrågan ser ut. Dessa två faktorer styr det pris som de burkinska bomullsodlarna möter.

### *3.2 Utbud, efterfrågan och pris*

Världsproduktionen av bomull är koncentrerad till länder med klimat som passar för odling av bomull och utbudet har dessutom ett starkt förhållande till efterfrågan vilket format allokeringen av produktionen till bland annat Burkina. Som nämndes i inledningen uppkom produktionen av bomull i Burkina i större utsträckning då franska koloniserare såg delar av landet som ett gynnsamt område för en produktion som skulle tillgodose efterfrågan i Europa. Ett gynnsamt klimat, billig arbetskraft och stark kontroll skulle ge fransmännen en fördel i den europeiska textilsektorn (Kütting 2003:44).

Idag ser både utbud och efterfrågan annorlunda ut. Samtidigt som odlingen förändrats har textilsektorn, som står för den största delen av efterfrågan, skiftat struktur. Textilsektorn styrs i sin tur i efterfrågan av konfektionsindustri för att tillgodose konsumenter med kläder, detta steg kommer uppsatsen dock inte att gå in närmare på för att behålla fokus på frågeställningen.

Efterfrågans karaktär har förändrats och textilindustrin har gått i från att vara placerad i nyindustrialiserade länder i Europa mot att förflyttas till låglöneländer i synnerhet Asien där Kina och Indien är de två största aktörerna. Den största delen av Burkinas export går också till just Kina.

I ekonomisk teori styrs priset av förhållandet mellan utbud och efterfrågan, och det är detta som styr priset Burkinas bönder kan sälja sin bomull för. När utbud och efterfrågan är oreglerat kommer endast de mest effektiva odlarna kunna få någon förtjänst från sin produktion vilket i sin tur leder till en marknad med effektiva producenter och kunder som får vad de betalar för. Som nämndes ovan är Burkinas bönder bland de mest effektiva i världen på att odla bomull i kapital i förhållande till avkastning. Således bör de burkinska odlarna göra stora förtjänster på sin bomullsodling, detta är dock inte hela sanningen.

Flera stora producentländer subventionerar inhemsk produktion, vilket betyder att bomullsodlare i dessa länder får statliga bidrag för att fortsätta odla stora mängder bomull trots att det inte är effektivt. Det uppkommer också ett stort överskott av bomull vilket gör att utbudet blir större och priset till följd av detta sjunker. De aktörer som ger stöd till sin bomullsproduktion är bland andra Europeiska Unionen, Kina och i synnerhet USA (Baffes 2005:264), där den senare brukar pekas ut som den största boven. USA intar denna roll av flera anledningar

trots att EU och Kina ger lika eller ibland större stöd. EU påstår sig inte ge något stöd till direkt produktion utan bara för att bevara den produktion som finns inom unionen och dessa är dessutom så relativt små aktörer på världsmarknaden att de ej påverkar världsmarknadspriset (EC 2010). Kina i sin tur är världens största producent, med cirka 20 procent av världsproduktionen, men all bomull stannar i landet och möter den inhemska efterfrågan och Kina till och med importerar bomull för att tillgodose sin textilindustri (Baffes 2005:261).

Även om bomullen står för en stor del av den inhemska ekonomin så är den liten i den globala världshandeln. Exempelvis nådde USA:s stöd till sin bomullsproduktion år 2001 (toppnotering av stödet) upp till en högre nivå än hela Burkinas BNP (Ander 2010:217).

**Tabell 3.2** Fem länder med störst bomullsproduktion (ton) och Burkina Faso

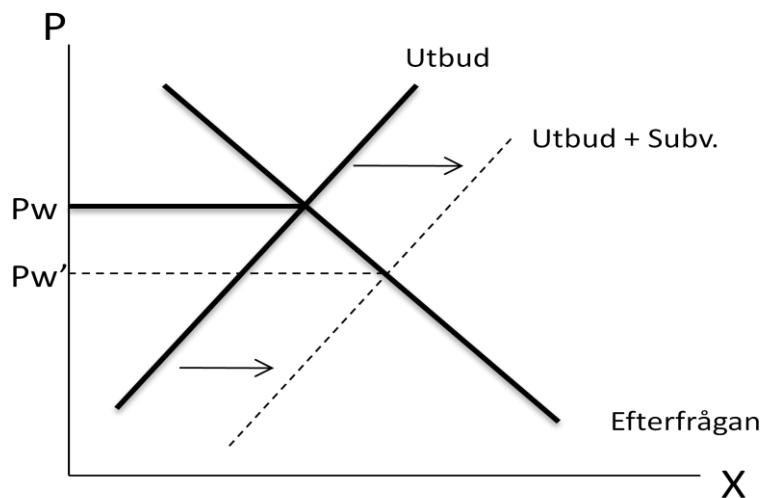
Land	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kina	11487000	13251000	15970500	14748000	14579127	18970530	17142000	20238000	22872000
Indien	5880100	4922700	5103600	4398600	7002000	8378400	9435000	11542000	13200000
USA	9458000	9580630	11180979	9356670	10020620	12539350	12876180	11654560	10158983
Pakistan	5735435	5476167	5415600	5210400	5127200	7279400	6644000	6252000	5677397
Uzbekistan	3600000	3001800	3264600	3122400	2822500	3536800	3728400	3600300	3716000
Burkina	257121	212545	395031	439247	471945	535367	712707	759858	377364

Källa: FAOSTAT 2010

Världens idag fem dominerande producenter är Kina, Indien, USA, Pakistan och Uzbekistan. Vad som kan utläsas av tabell 3.2 är att Burkinas produktion är väldigt liten i förhållande till de fem största producenterna. Detta förklarar varför Burkina måste följa marknadens efterfrågan och utbud.

Figur 3.1 är konstruerad för att illustrera grafiskt vad som sker med världsmarknadspriset när utbudet ökar trots att efterfrågan inte gör det. Den oreglerade jämvikten är enligt teorin där efterfrågan och utbudet korsar varandra och detta ger det så kallade jämviktspriset. Som synes skiftar utbudskurvan utåt till följd av de subventioner som ges till i synnerhet amerikanska odlare. Det ökade utbudet sänker världsmarknadspriset till en nivå som endast odlare vilka åtnjuter ett produktionsstöd kan klara sig på. Inte ens de burkinska bönderna som är bland världens mest effektiva klarar att sälja sin bomull med förtjänst till det skeva pris som uppstår till följd av subventionerna (Kütting 2003:46).

**Figur 3.1** Subventioners inverkan på Utbud, Efterfrågan och Pris



Källa: egen figur

Att USA självt kan påverka det pris en burkinsk odlare måste möta beror på kopplingen till världsmarknaden. Även om USA bara är den tredje största bomullsproducenten är landet mycket dominerande på världsmarknaden då de exporterar nästan all den bomull de producerar. Med ett världsmarknadspris som ligger under de verkliga produktionskostnaderna ser förutsättningarna för utveckling med hjälp av bomull inte ljusa ut.

### *3.3 Sammanfattning*

Burkina har en liten möjlighet att själva styra över vilka effekter som kommer av bomullen då den är kopplad till en större global marknad. Samtidigt påverkar inkomsten från bomullsodling 1,5 miljoner människor i Burkina. Detta förklarar bomullens betydelse för Burkina och hur vägen mot utveckling med hjälp av bomull kan bli hård.



## 4. ANALYS

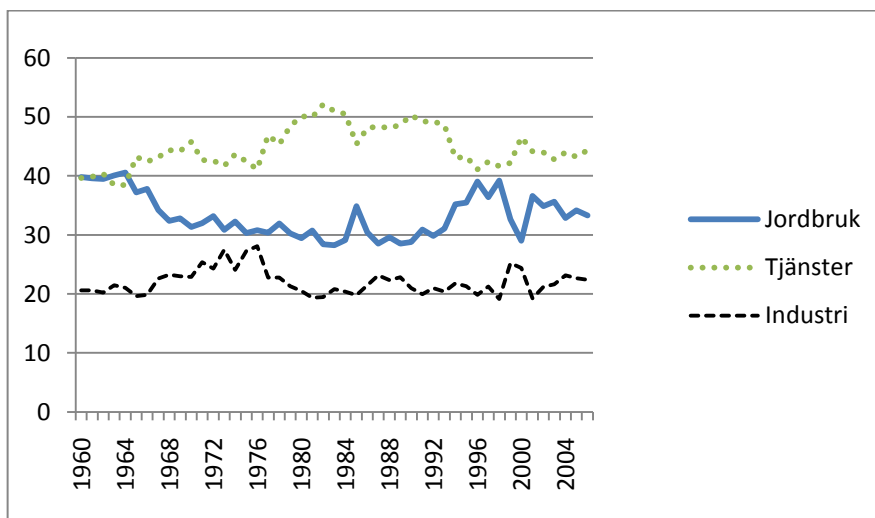
---

Detta kapitel är ämnat för att visa upp data och forskning som kan föra ihop den teoretiska ramen som är uppsatt i kapitel 2 med de egenskaper som bomullen har i Burkina och som beskrivs i kapitel 3. De fyra första underkapitlens innehåll besvarar introduktionens frågeställningar och uppfyller uppsatsens syfte. I en röd tråd genom hela kapitlet testas uppsatsens hypotes om att produktionen av bomull i Burkina leder mot en hållbar utveckling vilket i slutet av kapitlet sammanfattas.

### 4.1 Omvandling i Burkina Faso?

För att finna svar på om Burkina går mot en omvandling av sin ekonomi går det enligt teorin att undersöka ett par faktorer. *Första* faktorn som undersöks i denna studie är hur stor andelen av jordbrukets bidrag till landets BNP är och om den minskar i förhållande till den moderna sektorns. Andelen av BNP som härstammar ur jordbrukssektorn var en tredjedel år 2009 vilket är marginell mindre än 1960, och en förändring i linje med omvandling är inte självklart vilket illustreras i figur 4.1.

**Figur 4.1** Sektorer i Burkina och dess andel av BNP i procent.



Källa: WDI 2010, Världsbanken

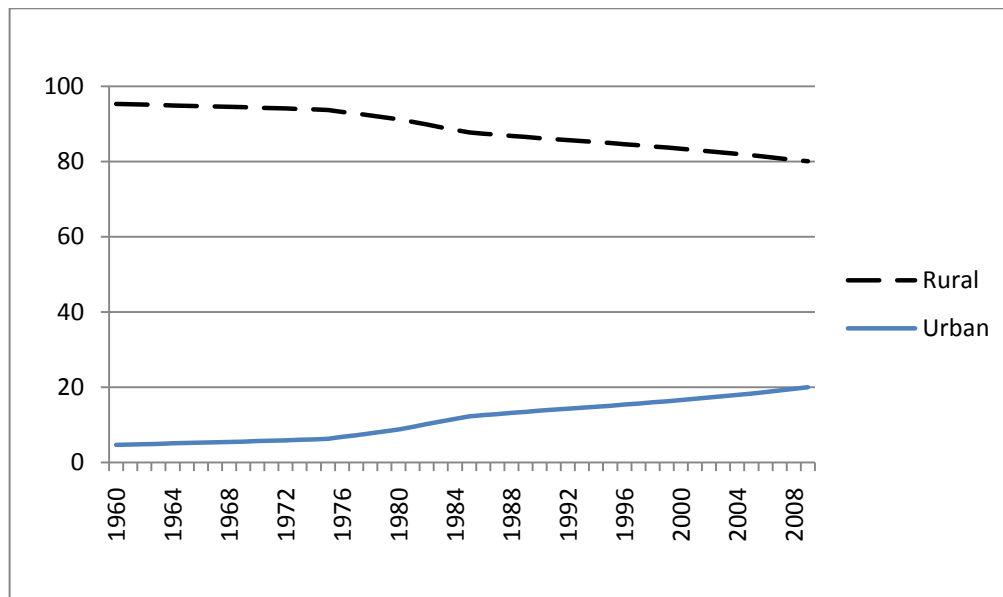
Andelen har till synes förändrats både upp och ner sedan 1960, men 2009 motsvarar respektive sektor ungefär samma andel som från det ursprungliga året. Dock finns ett trendbrott som är värt att kommentera närmare och det påbörjas i mitten av sextiotalet då jordbrukets andel minskar parallellt med industrins ökade andel. Trenden avtar drygt 10 år senare och jordbrukets andel ser ut att stagnera. Vad som skedde då har inte denna uppsats för avsikt att undersöka då detta förefaller vara kopplat till bomullen och dess roll för utveckling idag.

Vad som också kan tyckas urskilja sig i figur 4.1 är servicesektorns, eller tjänstesektorns, stora andel vilket skulle kunna ha en naturlig förklaring. Detta fenomen kan uppstå i utvecklingsländer där jordbrukets och industrins absoluta ekonomiska betydelse är liten, som i Burkina. Servicesektorn behöver inte ta stor andel av arbetskraften i besittning men kan ändå få en betydande roll ekonomiskt. Som exempel kan nämnas turism som inte kräver mycket arbetskraft men som kan generera inkomst och omsättning vilken blir stor i förhållande till de andra små sektorerna.

Den *andra* faktorn att studera är hur stor del av arbetskraften som är sysselsatta i jordbrukssektorn. För att undersöka detta går det att uppvisa liknande data som i figur 4.1, med andelen av arbetskraft på ena axeln och tidslinje på den andra. Här uppstod brist på data och den information som finns att tillgå är uppskattningar och förväntningar. Flera olika källor hänvisar till en siffra på omkring 90 procent av arbetskraften (EconomyWatch 2010). Med en sysselsättningsgrad så hög och med den andelen av BNP betyder detta att cirka 90 procent av arbetskraften genererar 33 procent av BNP.

Även om det saknas säkerställd data på sysselsättningsgraden inom jordbrukssektorn går det att ge en uppskattning av hur det rådande förhållandet är och hur det förändrats genom att studera närbesläktad data. I ett land som Burkina går det att antaga att de människor som lever på landsbygden också i stor utsträckning arbetar inom jordbrukssektorn. Genom att analysera hur stor andelen av befolkningen som lever på landsbygd respektive urbana områden går det visa ungefär hur många som är sysselsatta inom jordbrukssektorn, detta illustreras också i figur 4.2 nedan.

**Figur 4.2** Fördelning av befolkning i rurala respektive urban områden.



Källa: WDI 2010, Världsbanken.

Denna statistik motsvarar ungefär andel av arbetskraften sysselsatt inom jordbrukssektorn, och om detta antagande stämmer går det urskilja ett svagt mönster; människor rör sig in mot städerna och blir arbetskraft i en modern sektor vilket skulle kunna vara ett tecken på en omvandling. Andelen som under 50 år förflyttats är för liten för att överhuvud taget kunna säkerställa att denna förflyttning är en del av en omvandling. Det finns en stor risk med detta antagande och det är att mönstret som ändå syns inte alls beror på det teorin förutspår.

Risken är att människor väljer att flytta in till urbana områden på grund av en övertro på möjligheter där. Detta är tyvärr ett vanligt mönster i flera utvecklingsländer. Ett sätt att motverka detta är politik som gynnar och stabiliserar landbygden för att hindra en migration (Ravallion 2004:19), som snarare blir en flykt från fattigdom än den förflyttning som teorin förutspår.

Den osäkerhet som uppstått under senare år inom bomullsbranschen i Burkina, samtidigt som USA:s stöd till sin produktion ökat, har gjort att många som satsade på bomull och jordbruk varit tvungna att överge den. Den hopplöshet och osäkerhet som spridit sig inom bomullssektorn kan leda till urbanisering. Som illustreras i figur 4.2 ökar andelen som bor i urbana områden. Visserligen har denna koppling varit svår att bevisa men i Anders reportage framgår detta scenario som en stark förklaring till förflyttningen (Ander 2010).

Den *tredje* faktorn är ökad produktivitet i jordbruket vilket också kan starta den dominoeffekt som teoretiskt leder mot omvandling. Uppsatsens syfte är att undersöka vilka potentialer som finns hos bomullen och det är därför intressant att först undersöka hur bomullens avkastning förändrats. Enligt Baffes (2007) bestod ökningen av produktionen innan år 1980 av förbättrad produktivitet i odlingen av bomull, men ökningen efter 1980 har nästan uteslutande bestått i utökning av uppodlad mark. Arealen som varje odlare använder har inte ökat utan det är istället antalet odlare som står för den areala ökningen (Baffes 2007:4). Detta är anmärkningsvärt när Burkinas produktion av bomull femdubblades mellan 1995 och 2005 och trots detta förändrades inte nämnvärt ytan den genomsnittliga odlaren brukade (ibid 2007:12). Ökningen av bomullsproduktionen bestod alltså inte av ökad avkastning i skörden vilket betyder att bomullssektorn inte genomgått någon omvandlingsprocess i teoretisk mening.

En fråga som därför blir intressant att ställa är om bomullen påverkade produktionen eller avkastningen av andra grödor under denna period. Om bomullens framfart skulle varit parallell med en minskning av andra grödor hade bomullen blivit ett hinder för både traditionellt jordbruk och för omvandlingen av ekonomin. I en rapport av OECD/ECOWAS (2006) fastställs dock att så inte är fallet. En annan rapport, av Kaminski m.fl., slår fast att produktionen av andra viktiga grödor och livsmedel faktiskt också ökade under samma period, dock ej i samma utsträckning (Kaminski m.fl. 2009:20).

Dessa tre faktorer gör det svårt att påstå att Burkina Faso genomgått eller ser ut att vara på väg mot en omvandling av sin ekonomi, undantaget iakttagelsen under 60-talet i den första faktorn. Även om data i viss utsträckning saknas för att ytterligare understryka detta saknas tecken eller signaler på att omvandlingen är nära. Vad som är extra intressant är den sista faktorn som visar på relationen mellan bomull och andra grödor och tyder på att bomullen kan få en viktig roll i utvecklingen av jordbruket i Burkina.

## 4.2 Mot utveckling och fattigdomsreducering?

Som många andra utvecklingsländer i Afrika är Burkina ett land med utbredd fattigdom, och är enligt Förenta Nationerna ett av världens fattigaste länder. Problemen i extremt fattiga länder är, förutom fattigdomen, att det saknas myndigheter som institutionaliserar allt från regelverk till infrastruktur och statistik. Detta får till följd att det i stor utsträckning saknas statistik över hur många och till vilken grad fattigdomen är utbredd i Burkina. Ett av de vanligaste sätten att mäta graden av fattigdom är genom den s.k. fattigdomsgapet (*poverty gap*), vilket för Burkina är svårt att få tillförlitliga uppgifter på och de siffror som finns att tillgå är ofta grovt uppskattade.

I världsbankens WDI finns siffror för detta mått under endast tre år, då stora hushållsundersökningar genomfördes, och dessa är därför valda på grund av tillgänglighet. I tabell 4.1 illustreras hur fattigdomsgapet minskat under de år som data funnits tillgängligt. Fattigdomsgapet mäts som medelvärdet av underskottet från fattigdomsgränsen, vilket anges i procent. Detta mått speglar djupet av fattigdomen samt dess totala förekomst. Det procentantal som syns i tabellen betyder att där ligger medelvärdet av de fattiga med respektive fattigdomsmått. Om exempelvis siffran varit 100 hade alla fattiga levt på \$0 om dagen och hade siffran varit 0 hade det inte funnits några fattiga i respektive fattigdomsmått.

**Tabell 4.1** Fattigdomsgapet i procent

	1994	1998	2003
Poverty gap \$1.25/dag *	34,72	30,18	20,27
Poverty gap \$2 /dag *	51,6	49,11	39,26

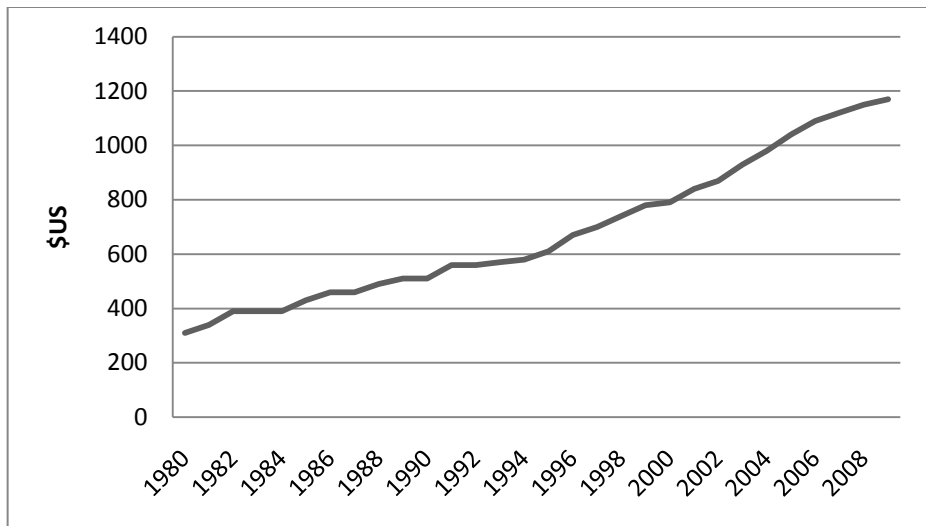
Källa: WDI 2010, Världsbanken

\* köpkraftsjusterad

För måttet \$1.25/dag minskade medelfattigdomen från ungefär 35 till 20 procent mellan 1994 och 2003 och för måttet \$2/dag från ungefär 50 till 40 procent för samma tidsperiod. Vid en tolkning av dessa data framgår att fattigdomen i Burkina minskat under den berörda perioden. Det går också att utläsa att fattigdomen minskat mest bland de allra fattigaste i landet. Under ungefär samma period femdubblades bomullsproduktionen (Baffes 2007:12).

Utveckling och fattigdomsreducering är nära relaterat med den ekonomiska tillväxten och därför illustrerar figur 4.3 hur inkomst per capita förändrats i Burkina de senaste 30 åren. Genom att avläsa dessa data går det att utläsa vad den genomsnittliga människan i Burkina har för inkomst och om den ökat under perioden.

**Figur 4.3** Inkomst per capita i köpkraftsjusterade amerikanska dollar.



Källa: WDI 2010, Världsbanken.

Figuren visar att inkomstnivån per capita ökat stadigt under senaste trettio åren, med små avvikelser. Detta betyder att utslaget i per capita på befolkningen har människorna i Burkina ökat sin inkomst, men inkomsten är fortfarande väldigt låg. 2008 är medelinkomsten om året under \$US 1 200 vilket motsvarar drygt \$US 3.2 per dag att leva på.

Tabell 4.1 och figur 4.3 berättar att fattigdomen reducerats under perioden data fanns tillgänglig, men denna reducering hjälper inte för att utrota fattigdomen. Det görs, som nämndes i inledningen, många försök till att mildra fattigdomen och en världsledande aktör inom detta område är Världsbanken, tillsammans med Internationella Valutafonden (IMF). Världsbankens strategi i fattigdomsreduceringen är att skapa en effektivare marknad genom avregleringar av statligt styrda företag och minska myndigheters inblandning, och även att främja frihandel. Detta har man försökt med och det uppmuntras fortfarande i Burkina utav Världsbanken (Baffes 2007, Ander 2010). Men det finns undantag även inom Världsbankens arbete som föreslår en alternativ lösning.

Den *ena* är den årligen utgivna World Development Report (WDR) 2008 (Världsbanken 2007) som till synes gjorde något oväntat och upphöjde satsningar inom jordbrukssektorn för att gynna utveckling och reducera fattigdom. Här uppmuntrades till vis del småskalighet och utveckling på böndernas villkor. Rapporten var ett avbräck från Världsbankens gängse policyförslag och togs därmed väl emot av flera utvecklingsländer.

Den *andra* är forskning genom Världsbanken som bedrivits av Ravallion (2004 och 2008) där småskalig odling i Afrika uppmuntras. Formen av småskalighet i odlingen och den struktur som präglar marknaden för bomull just i Burkina gör att de inkomster som kommer från odlingen också gör att befolkningen på landsbygden får ta del av den.

En burkinsk odlare har i genomsnittligt en yta på under två hektar att odla bomull på (Baffes 2007:12). Detta betyder att inkomsten fördelas till många med låg inkomst eftersom tillväxten som uppkommer genom bomullen enligt ekonomisk teori är sektorspecifik, alltså den tillfaller i första hand kapitalägarna (odlarna) av den faktor (odlingsbar mark) som behövs för att producera varan (bomull). Sektorspecifik tillväxt är ett viktigt redskap för att reducera fattigdomen i många utvecklingsländer, som Burkina. Fenomenet beskrivs väl av Ravallion (2004) och kan benämnas som fattigdomsinriktad tillväxt, när tillväxt och inkomst i synnerhet kommer de fattigaste till dels.

En stor del av problematiken kring fattigdomsreducering i Afrika grundar sig i att forskningen tittat på tidigare lyckade exempel, och då i synnerhet i Asien. Möjligheterna för utveckling i afrikanska länder på samma sätt som i asiatiska är inte sannolika då förutsättningarna dem emellan skiljer sig något enormt. De asiatiska ekonomierna är exempelvis mycket mer dynamiska vilket underlättade en omvandling där, en förutsättning som ej finns i samma utsträckning i många utvecklingsländer i Afrika (Hazell 2007:52).

Ravallion (2008) är inne på samma spår, att utvecklingen i afrikanska länder måste få ta den vägen som passar varje land, inte se till de asiatiska utvecklingsländerna och försöka ta efter dem. Men genom att satsa på fattigdomsinriktad tillväxt kan afrikanska länder, som Burkina, reducera fattigdomen. Ravallion ser dock inte jordbrukssektorn som lösningen på fattigdomen i Afrika, men poängterar ändå att den sektorn måste utvecklas först för att sedan kunna skapa tillväxt och reducera fattigdom (Ravallion 2008:22-24).

### 4.3 Burkinas bomull på världsmarknaden

Om stöden till bomullsodlare världen över och i synnerhet i USA skulle försvinna skulle världsmarknadspriset stiga betydligt (Baffes 2005:268). Det råder delade meningar kring hur mycket, men att de som gynnas mest av frihandel med bomull är aktörer i de västafrikanska länderna råder det ingen tvekan om i Baffes (2005) genomgång av den befintliga forskningen kring detta.

Trots att forskningen uppvisar detta resultat angriper ändå Baffes (2005 och 2007) den afrikanska bomullssektorn som ineffektiv och anledningen till att bland andra Burkina inte lyckas generera mer utveckling av sin bomull. I en annan Världsbanksstudie författad av Anderson och Valenzuela (2007) framhävs också att de västafrikanska bomullsproducerade länderna borde satsa på genmodifierad bomullsproduktion istället för en lågintensiv produktion. Anderson och Valenzuela (2007) och Baffes (2007) menar att problemen är inhemska och inte bara internationella, att Burkina inte lyckas bättre på grund av inhemska regleringar, ogynnsamma policys, handelshinder och att man inte använder genmodifierade grödor i större utsträckning.

Burkina har tillsammans med tre andra länder<sup>1</sup> gått samman för att föra fram klagomål hos världshandelsorganisationen (WTO) mot att i synnerhet USA subventionerar sina bomullsodlare. Ärendet har behandlats under ett antal större möten då det bryter mot WTO:s regelverk men ändå utan resultat till Burkinas fördel. USA:s stöd fortsätter att delas ut och har i flera avseenden även ökat, om än i andra former eller under andra namn (Ander 2010).

Vad som sker är att Världsbanken och Världshandelsorganisationen inte når upp till de krav de själva ställer på sina medlemmar. Burkina genomförde under 1990-talet en rad avregleringar på marknaden och avskaffade handelshinder (Baffes 2007:12) och är som tidigare nämnts bland världens mest effektiva producenter men kan ändå inte konkurrera rättvist på världsmarknaden. Att bidragsgivare (Världsbanken och IMF) sätter upp nya krav på inhemskt genmodifierad produktion istället för att lösa problemen där de verkligen finns, i detta fall i USA, framstår därför som väldigt snedvridet (Kütting 2003:47).

---

<sup>1</sup> Benin, Tchad, Mali och Burkina har tillsammans bildat *Cotton-4* och deras krav under WTO-förhandlingarna är att bomullssubventioner och importtullar helt ska försvinna.



Genmodifierad bomullsproduktion har visserligen på flera håll i världen varit lyckosam och reducerat fattigdomen hos många bönder i bland annat Kina (Baffes 2005:263), men förutsättningarna är, som tidigare nämnts, inte de samma i Kina och Burkina.

Om Burkina skulle satsa på nya effektivare grödor, genmodifierade, skulle en utökad produktion leda till en utökad beroende av produktionen. Bomullens roll hos de burkinska småodlarna har varit att skaffa en inkomst genom grödan för att utveckla annan jordbruksproduktion, inte att bli beroende av bomull (Ander 2010).

En hög prioritet behöver i stället ges policyer som hjälper de fattiga att öka sin diversifiering av produktionen, att kunna sköta sin hälsa och att de ges möjlighet att delta i den process som tillväxt uppstår; en politik som garanterar och försäkrar de fattiga en långsiktig satsning på tillväxt och minskad fattigdom (Ravallion 2004:19). Därför behöver frågan ställas om Burkina alls ska satsa på genmodifierad bomull. En hög/högre produktivitet ger ju ingen garanti för att kunna möta den skeva och subventionerade världsmarknaden. En genmodifierad bomull är inte anpassad för förhållandena i Burkina, här odlas bomull som en sidogröda till det traditionella jordbruket vilket genererar en liten men betydande inkomst för väldigt många småodlare.

#### *4.4 Bomull och hållbar utveckling i Burkina*

Formen av odling i Burkina är småskalig, effektiv, hållbar och långsiktig. En agrar revolution likt den i Asien och i andra delar av världen är kanske inte en lösning, dels för att Burkinas bönder snarare hindras av politik och regleringar i den mer utvecklade världen än av inhemska strukturer (se ovan), dels för att odlarna är för fattiga för att kunna klara av den miljöpåverkan som en ökad användning av bekämpningsmedel och gödning ofta innebär (Kütting 2003).

Bomullen har visat sig bidra till en diversifiering av jordbruket, och som inkomstgröda har den kunnat bidra till inkomst vid sidan av de traditionella grödorna. Denna inkomst har kunnat satsas på investeringar för ökad avkastning och diversifiering inom jordbruket med hjälp av insatsvaror; som utsäde, gödning, bekämpningsmedel etc. (Ander 2010).

Detta är vad Kütting (2003) också kommer fram till, att de västafrikanska länderna har två vägar att välja mellan, antingen delvis överge jordbruket och satsa på andra sektorer, eller diversifiera jordbruket med hållbara grödor för att fånga upp priser på en nischmarknad som är gynnsam (Kütting 2003:54).

Den första vägen skulle kunna vara en mer industrialiserad förädlingssektor genom t.ex. en textilindustri eller utökad servicesektor genom t.ex. turism. Men som nämnts genomgående i teorin om omvandling som krav för utveckling och även av Ravallion (2008) går det inte att hoppa över utveckling i jordbrukssektorn.

Den andra vägen skulle exempelvis kunna bestå av ekologisk/organisk odlad bomull som därmed skiljer sig från den konventionella. Även om genmodifierad bomull ger ökad avkastning och även ökad inkomst för odlare som tidigare tillämpat detta (Baffes 2005:263) ser inte detta ut att vara vad de burkinska odlarna är ute efter. Bomullen odlas för att kunna ge en inkomst bredvid andra grödor och inte för att tillgodose marknaden med så mycket och så billig bomull som möjligt. Om Burkinas odlare skulle gå över från sin traditionella, effektiva, förhållandevis miljövänliga men lågintensiva produktion skulle detta leda till att många småodlare blir beroende av utsäde och gödning från de som har patent på dessa grödor (Ander 2010).

En ökad produktivitet är inte alltid vad bönderna i Burkina försöker uppnå. Den effektiva och lågkostnadsproduktion som de burkinska odlarna står för kommer kräva ett utvidgat användande av andra odlingsmetoder för att öka i avkastning. Genmodifikation, bekämpningsmedel, gödningsmedel och konstbevattning må öka avkastningen men frågan är till vilket pris. Enligt Kütting (2003) klarar många av låginkomstländerna i Afrika söder om Sahara inte att intensifiera jordbruket på detta sätt. Miljöförstöring, säkerhetsföreskrifter och ekologisk kollaps hotar enligt Kütting (2003:49). Dessutom skulle de burkinska bönderna knappt komma ner till den produktionskostnad som de subventionerade odlarna når i USA, och då kommer investeringarna i en intensivare bomullsodling inte vara en hållbar lösning. De burkinska odlarna behöver inte hamna i en beroendesituation där de inte styr över sin egen produktion om de i stället väljer att diversifiera sitt jordbruk och däri fortsätta satsa på ekologiskt och småskaligt odlad bomull. Genom att koncentrera sig på ekologiskt odlad bomull diversifierar

odlarna sig även ifrån en amerikansk, subventionerad och genmodifierad storbruksodling.

Den mesta litteraturen kring detta brukar avfärda ekologiskt odlad bomull som ineffektiv och ekonomisk ohållbar. Anledningen har bland annat varit den kedja från att vara ekologisk odlad till att bli ett färdigt klädesplagg är så lång och därmed inte spelar särskilt stor roll för konsumenten. Dagens konsumenter har dock börjat se annorlunda på detta vilket också uppfattas av återförsäljare av bomullsprodukter.

Tidigare har ett hinder varit en sparsam efterfrågan på ekologisk bomull men detta är något som håller på att förändras snabbt, främst genom ett ökat medvetande hos konsumenter men även hos företag som börjar se det som en investering att satsa på miljövänliga och etiska varor. Två stora svenska aktörer som handlar med enorma mängder bomullstextiler är IKEA och H&M. Båda dessa aktörer har tagit initiativ genom att främja sitt utbud av ekologiska bomullsprodukter.

H&M använde under 2009 cirka 8 500 ton ekologisk bomull vilket var en markant ökning jämfört med tidigare år. De har som mål att öka användningen med minst 50 procent per år vilket skulle leda till 15 000 ton bomull 2013. H&M ger även stöd till odlare som är i övergång till att bli ekologiskt certifierade, vilket ger odlare incitament till att satsa ekologiskt (H&M 2010). IKEA har en rad projekt för att utveckla bättre odlings- och produktionsmetoder som också hänsyn till miljö och hälsa (IKEA 2010).

Dessa två initiativ genererar inte några större mängder bomull om man jämför med världens totala odling, men initiativet visar ändå på att viljan finns hos både konsumenter och återförsäljare. Därmed finns möjligheten också för bomullsodlare att ge sig in på en marknad som är fri från subventioner, har låg miljöpåverkan och minskar risken för ohälsa.

#### *4.5 Sammanfattning*

Analysen började med att undersöka om Burkina teoretisk såg ut att gå mot en omvandling av sin jordbruksekonomi, vilket inte fanns några belägg för i de data som framfördes. Fattigdomen visade sig ha minskat betydligt under perioden 1994

till 2003 vilket sammanträffar med en femdubbling av bomullsproduktionen mellan 1995 och 2005. Inkomst per capita har i Burkina stadigt gått uppåt under en längre period, men är fortfarande väldigt låg. Utslaget i per capita per dag är inkomsten drygt \$US 3, vilket gör Burkina till ett av världens fattigaste länder i detta mått. Flera forskare uppmuntrar fortsatt småskalig odling för att reducera fattigdomen, och småskaligheten ser ut att gynna en fattigdomsinriktad tillväxt då den är förlagd till bomullsproduktion.

Burkinas bomull är starkt kopplad till en global marknad där priset genom framför allt amerikanska subventioner stundtals blivit längre än produktionskostnaderna för världens ekonomiskt mest effektiva odlare, i bland annat Burkina Faso. Det finns en möjlighet för burkinska bomullsodlare att särskilja sig från den idag dominerande bomullen och genom detta kunna möta ett högre marknadspris som ligger över produktionskostnaderna och samtidigt är skonsam mot både miljö och för odlarnas hälsa. Genom att undvika genmodifierade och högentensiva grödor som kräver mycket bekämpningsmedel och gödning kan de dra fördelar av en inkomst genom bomullsproduktionen. En produktion som minskar fattigdomen i Burkina och kan leda landet mot en omvandling av sin ekonomi och mot utveckling.

## 5. AVSLUTNING

---

Burkina är för närvarande inte i en omvandlingsprocess av sin ekonomi enligt det teoretiska ramverket i uppsatsen. Dock finns det indikationer på att så var fallet under andra halvan av 1960-talet, men som efter ett decennium kom av sig. Idag ökar produktiviteten åtminstone inte i bomullssektorn på ett sätt som motsvarar de teoriska förväntningarna.

Bomullens roll i en reducering av fattigdomen ser ut att vara viktig av analysen att döma. Fattigdomen minskade betydligt under perioden 1994 till 2003 vilket sammanfaller med en femdubbling av bomullsproduktionen mellan åren 1995 och 2005. Även om uppsatsen inte bevisar någon kausalitet är det svårt att inte se ett samband. Genom uppsatsen har det förutsatts att produktionen av bomull har en avgörande roll för utvecklingen i Burkina och detta ser således ut att stämma.

Genom att fortsätta satsa på en lågintensiv men ekonomiskt effektiv bomullsproduktion ser bomullen ut att kunna hjälpa Burkina mot en hållbar utveckling vilket gör att hypotesen som formuleras i inledningen inte kan förkastas. Denna satsning ser även ut att gynna en diversifierad jordbruksproduktion som förhoppningsvis kan bli mer produktiv vilket i sin tur kan leda mot en omvandling av den burkinska idag jordbruksdominerade ekonomin. En omvandling som enligt det teoretiska ramverket leder till ökad inkomst, ökade levnadsförhållanden och utveckling.

En satsning på högintensiva grödor kan leda till en ohållbar situation för miljön men också för odlarna som inte styr över den globala bomullshandeln. Med tanke på det nuvarande världshandelssystemet, som till synes styrs av skeva intressen och inte tar hänsyn till behoven som finns i Burkina, kan en alltför stor tilltro till bomullen visa sig förödande. Burkinska odlare är inte i behov av att sätta sig i en beroendeställning till vare sig leverantörer av insatsvaror eller till ett bedrägligt världsmarknadspris.

Hela lösningen för problemen i Burkina ligger inte enbart på en global nivå, inhemskt finns också mycket att göra. En sund politik som stabiliserar för människor på landsbygden och som undviker en flykt mot urbana områden i hopp om förbättrade levnadsförhållanden där behövs. Dessutom behövs en politik som är långsiktig och gynnar hela jordbrukssektorn. Det är inte bomullen självt som kommer leda Burkina mot en transformation och mot utveckling, men bomullen kan mycket väl vara den motor som behövs för att öka produktiviteten i det burkinska jordbruket.

# REFERENSER

---

Ander, G., (2010). *Bomull – en solkig historia*. Ordfront förlag, Stockholm.

Anderson, K & Valenzuela, E., (2007). “The World Trade Organisation’s Doha Cotton Initiative: A Tale of Two Issues”, *The World Economy*.

Aksoy, M. & Beghin, J., (2005). *Global Agricultural Trade and developing countries*. World Bank, Washington.

Baffes, J., (2005). “Cotton: Market setting, trade policies, and issues”, I Aksoy, M. och Beghin, J., (2005). *Global Agricultural Trade and developing countries*. World Bank, Washington.

Baffes, J. (2007). “Distortions to Cotton Sector Incentives in West and Central Africa”. .Economic Development in Africa. March 19-20, 2007, Oxford, U.K.

Comtrade (2010). Förenta Nationerna handelsdatabas, UN Comtrade.

<http://comtrade.un.org/>

Diao , X., Hazell, P., Resnick, D., and Thurlow, J., (2007). *The role of agriculture in development: Implications for Sub-Saharan Africa*. Research Report 153. Washington: International Food Policy Research Institute (IFPRI).

EC, (2010). Europeiska kommissionen, *CAP Reform: Commission welcomes adoption of reformed cotton support scheme*, Bryssel, 23 Juni 2008.

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/993&format=PDF&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>

EconomyWatch (2010). World Economy, Burkina Faso Economy.

[http://www.economywatch.com/world\\_economy/burkina-faso/](http://www.economywatch.com/world_economy/burkina-faso/)

FAOSTAT (2010). FAO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations statistikavdelning.

<http://faostat.fao.org/>

H&M (2010), Hennes & Maurtiz, Företagsansvar, Miljö – Bomull och miljö i fokus.

[http://www.hm.com/se/fretagsansvar/milj/bomullochmiljifokus\\_envworkarticle3.nhtml](http://www.hm.com/se/fretagsansvar/milj/bomullochmiljifokus_envworkarticle3.nhtml)

Hayami, Y. och Ruttan, V. W., (1971). *Agricultural Development: An International Perspective*. The John Hopkins Press, Baltimore.

Hazell, P., (2007). *Transformations in agriculture and their implications for rural development*. *Journal of Agricultural and Development Economics*, 4(1), pp. 47-65.

IKEA (2010). Ikea, Människor och miljö, bomull.

[http://www.ikea.com/ms/sv\\_SE/about\\_ikea/our\\_responsibility/cotton/index.html](http://www.ikea.com/ms/sv_SE/about_ikea/our_responsibility/cotton/index.html)

Johnston, B. F. och Mellor, J. W. (1961). "The role of Agriculture in Economic Development". *American Economic Review* 51:566-593.

Kaminski, J., Headey, D., och Bernard, T., (2009). *Institutional Reform in the Burkinabè Cotton Sector and its Impacts on Incomes and Food Security 1996–2006*. IFPRI Discussion Paper 00920, International Food Policy Research Institute (IFPRI), Washington DC.

Kütting, G. (2003). "Globalization, Poverty and the environment in West Africa: Too Poor to Pollute?", *Global Environmental Politics* 3:4, November 2003.

Lewis, W. A. (1954). "Economic Development with Unlimited Supplies of Labor." *Manchester School of Economics and Social Studies* 22:139-91.

OECD/ECOWAS,(2006). Atlas on Regional Integration in West Africa.

<http://www.oecd.org/dataoecd/42/25/38409410.pdf>

Ravallion, M., (2008). *Are There Lessons for Africa from China's Success against Poverty?*, Policy Research Working Paper 4463, The World Bank Development research group, Washington DC.

Ravallion, M., (2004). *Pro-Poor Growth: A Primer*, Policy Research Working Paper 3242, The World Bank Development Research Group, Washington DC.

Timmer, P., (1998). "The Agricultural Transformation". I Eicher och Staatz (ed.) *International Agricultural Development*

Världsbanken, (2007). *World Development Report 2008*. The World Bank, Washington DC.

WDI (2010). World Development Indication.

<http://data.worldbank.org/indicator>



